

V vsaki luni druge obraze.
Ta rožičke stavi možu
In mogočno nosi hlače;
Una vžema mu mošnjico
In za herbtom osle kaže. —
Ti si kriva tega zlega,

Tega zlega, te zvijače,
O ti luna, blede luna!
Prišel bodem ti do dlake,
Ti polomil terde rebra,
Sklatil bom te iz višave
Na zelene zemlje krilo.

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah priobčuje Dav. Terstenjak.)

XI. Vehtra-Baba.

Že pred tremi leti mi je pisal naš čislani narodni pevec g. Vojteh Kurnik iz Teržiča, da sredpostno sredo fantalini teržiške okolice z vodo in kamnjem napolnjen sod iz kakšnega griča skotnejo v bližnji potok, da se v njem raztreši. Tej igri pravijo: „Vehtra-Babo kotalicati.“

Od one dobe sem popraševal po vseh kotih slovenskih povesti o Vehtri-Babi, in prepričal sem se, da Vehtra-Babo poznajo le od Teržiča prek kamniških planin tje do Pohorja.

Vehtra-Baba je po narodnih povestih kraljica belih žen. Da so v belih ženah megle symbolovane, bodem dokazal v posebnem članku. Rajni slovenski pisatelj Urban Jarnik so mi leta 1837 pravili, da se bele žene velijo tudi na Koroškem: želik žene. Že v „Novicah“ sem omenil, da je beseda „želik“ nemška „selig;“*) pa moj častitljivi prijatelj prof. Dr. V. Klun ni bil mojih misel, in je v svojem članku o rojenicah, ktereja je nemški spisal za „Oester. Blätter für Liter. und Kunst 1857, Nr. 47 in 48“ želik žene predstavil v nemške „Wunschweiber.“ Da beseda „želik“ nima slovenskega lica, pozná vsak; poleg tega pa še nemške „Salige Fräulein,“ ktere Turolci poznajo, močno govorijo za izposojilo teh mythičnih bitij od Nemcov. Obsirniše o turolskih „Salige Fräulein,“ ktere so enake slovenskim belim ženam, znaš brati v knjigi: Hammerle „Neue Erinnerungen aus den Bergen Tirols“ 1856, str. 8 — 22, in razlago teh „salige Fräulein“ pa v „Zeitschrift für deutsche Mythol. II.“ 345. —

Vehtra-Baba naj rajši stanuje v logih in bregovih, po letu tudi v globočinah jezerskih. Po zimi dela sneg, tako imenovano babjo kašo. Po zimi tudi rada spi v kakšni gorski duplji, in ne terpi pasjega lajanja. Tudi prede rada po zimi, in če ji po letu pastarice namečejo lanú, jim blagoslovi čredo. Pastirji pravijo, da jo večkrat o mraku vidijo hajkovati po nar viših bregovih; v rokama drži ali zlato ročko ali pa vehtro (kad). Tudi na kravički jo je vidil nek pastir domú jahati. Vehtra-Baba ima velike siske, kakor dunda. Dunda se v celski okolici veli močna plošasta in si-

*) To izpeljavo potrjuje tudi drug dopis, ki smo ga prejeli od g. M.

sasta deklusina (primeri česko dundati, lactare, goth. daddjan, säugen, starovisokonemški dutto, sisek. Dunda toraj = persiški: dāyeh, nutrix, lactans.)

Pastirji po planinah imajo posebno igro, pri kateri kličejo:

Vehtra-Baba! deža daj! —

Lanú ti dam debel kučaj.

Kučaj = kolčaj = tolčaj, ker se glasnik *t* rad zmenjuje z glasnikom *k*, pomenjuje snopek lanú, ki ga tolčaj prvejle stolče teriljam, da ga lože sterejo.

Večkrat oblečejo kakšno pastarico z plaščem, iz sitja spletenim, ter jo z vodó polivajo, okoli nje plešejo in kričé:

Vehtra-Baba daj pšenice,

Moji kravički travice.

Ta igra opominja na serbsko Dodo-Dodolo = Dunda in na slovaško: Hoja Dunda hoja.

Vehtra-Baba je toraj enaka z Dundo-Dodo in je bila boginja deža pri starih Slovencih. Kakor Dunda izvirno pomenjuje: lactans, nutriens, doječa, tako Vehtra = conspergens, škropeča.

Besedo „vehtra“ imamo še v slovenščini, kakor se lahko vsak prepriča iz „Ročnega Slovarja,“ v pomenu: kad, Wanne; tudi etymologija jo potrjuje. Deblo je veh, ker je drugi del besede tra suffix. Suffix tra najdeš v besedi vitra, die Windenspleusse, iz korenike vi, latinsk: vico, winden; dalje v imenu polabskoslov: mesta Retra = geršk *pašpov* zavoljo svoje lege ob jezeru, dalje v imenu draka Cirnitra na retranskih podobščinah; primeri suffix: tro v srednjem spolu v besedi jutro = sansk: djautra, dalje po Wilsonu „light“ luč, iz korenike dju, splendere, suffix latinsk: tro - trum v besedi: ara - trum = oratlo - oralo. Deblo veh bi se v sanskr. glasilo: viš, in ta beseda pomenjuje: conspergere, toraj Vehtra = Vištra, humorem consersionem faciens, Feuchtigkeits-, Nässe-, Regenmachend. Zavoljo suffixa tra primeri še litevsk: vētra, tempestas, iz korenike va, ve, wehen, odkod: ve - ter.

Glejte dragi domoljubi, koliko zaklada v narodnih povestih!!

XII. Ptič Bogdal.

Ko sem bil še malo otroče in sem vprašal, odkod so mamka sestrico dobili, so rekli babica: ptič Bogdal jo je iz studenca prinesel, ali pa mačka jo je iz repišča prinesla, tudi: kobila jo je iz verbače binčnola. Ko sem vprašal, kakšen da je ptič Bogdal, so mi rekli, da ima dolg vrat in visoke nogé.

V germanskih mythih tudi šterk ali rada otroke materam iz studenca ali ribnika prinaša, (glej Kuhn Norddeutsch. Sagen str. 13, 14.) ali pa mater v kost grizne „Der Storch hat gebracht ein Brüderlein, er hat gebissen die Mutter ins Bein.“ (glej Rochholz Allemann. Kinderlied. str. 127.